

SZOROCINCINC VÁSÁR

az Operaházban

1950 I/6

A budapesti Állami Operaház munkaverseny-keretében karácsony első napján bemutatta *Muszorgszkij* „Szorocincinci vásár” című népi tárgyú, három képből álló vígoperáját.

Mielőtt az előadás méltatására rátérnénk, szükségesnek látjuk, hogy szerzőről és művéről néhány elgondolkoztató adatot ideiktassunk.

Vitán felül áll, hogy *Modeszt Petrovics Muszorgszkij* (1839—1881) oly tragikusan rövid életének két főműve az orosz XVII. század kettős drámai epóza: a *Borisz Godunov* és a *Hovancsina*. Csak 1877-ben, tehát alig négy évvel halála előtt fogott hozzá *Muszorgszkij* a Gogolj Szorocincinci vásáráról szóló novellájából írott operaszöveg megzenésítéséhez.

Am alig egy-két év múlva, 1880 táján oly rosszra fordult *Muszorgszkij* egészségi állapota, hogy ezt az utolsó színpadi alkotását befejezni, annak végső lekerekített formáját megadni és hangszerelni már nem tudta. Röviddel halála után a *Borisz Godunov* és *Hovancsina* elindultak a világ nagy operaszínpadjain hódító útjukra, míg a Szorocincinci vásár zenei anyagát először *Cezare Cui* dolgozta fel és 1917-ben a dalmi Moszkvában bemutatásra is került, majd *Cserepnin* foglalkozott a hátrahagyott anyaggal és 1923-ban Montecarlóban került bemutatásra. Ebben a *Cserepnin*-féle formájában vált a Szorocincinci vásár közismertté. Nálunk 1947 júniusában a szegedi Nemezi Színház mutatta be a vígoperát — és iklassuk ide — igen nagy, országra szóló sikerrel.

A budapesti Operaházban ugyanekkor *Muszorgszkij* két drámai műve hódított és mindmáig szönyegen volt a terv, hogy a Szorocincinci vásár igézően derűs dallamainak műsorbaiktatásával teljessé tessék a *Muszorgszkij* repertoárt. Az Operaház vezetőknek ez a lépése nemcsak helyes, de az új operai közönség céltudatos nevelése szempontjából fontos is. Így hallhatja ez a tanuló vágyú új közönség, hogy *Muszorgszkij*nak, e zenei lángelmének a tehetségéből komor népdramák döbbenetes jelekábrázolásain kívül könnyebb, derűsebb, optimistább muzsika megírására is futja.

Micsoda zenei zseni ez a fényes szalónok és kopott kocsmaszobák között kallódó, dajkaja feledésbe buruló népmeséin merengő, szerencsétlen muzsikok sorsát sirató géniusz, kinek szanaszét forgácsolódo alkotó erejéből oly démoni életkép megkomponálására is futotta, mint a most bemutatott, Gogolj fanyarkás ironiájú novellájára szerzett Szorocincinci vásár.

A darab cselekményének középpontjában egy kikapós, pergőnyelvű parasztnyecske (Hivria) áll, kinek pipogya férje (Cserevik) a vásáron megismerkedik egy fiatalemberrel (Grickó). Ez közli Cserevikkal, hogy beleszeretett lányába, Paraszjába és feleségül akarja venni. Cserevik a fiúnak igéri lányát, de nem így az asszony, Hivria. Cserevik tehát sok civódás árán is kénytelen a Grickónak tett ígérését visszavonni. A fiatalok szerencséjére azonban megjelenik körülük az ördögi, furfangos cigány. Leleplezi a házártsokodó asszonyt, hogy férje távollétében fogadja a pópa fiát, akinek konyhája legjobb falataival kedveskedik. A cigány addig mesterkedik, míg a férj és komái jelenlétében le nem leplezi az asszonyt, aki a pópa fiát az ágytakaró alá próbálta elrejtetni. A férj, életében most először, erélyes eszközökhöz folyamodik és a falu népe előtt elveri az asszonyt. Nem is tűr további ellentmondást és összeadja a boldog, szerelmes fiatalokat.

Ami már most magát az Operaház előadását illeti, elismerést érdemel, hogy úgy a művészi vezetők, mint a szereplők, tehetségük teljes latbavetésével igyekeztek a rendkívüli alkalomhoz méltók lenni. E jószándékú törekvést nagyrésztben siker kísérte, kisebb részben azonban elkerülhető hibákra kell rámutatnunk.

A zenei beállításon kezdjük, melyet a Dalszínház *Klemperer* Ottó karnagyra, Beethoven, Mozart és Wagner zenéjének nagyvonalú tolmácsolójára bízott. A világhírű vendégkarmester megtiszteltetésnek vette e megbízást és a mű betanításánál puritán szigorral ragaszkodott egyrészt a *Cserepnin*-féle partitúrához, másrészt Gogolj novellájának szövegéhez. A szegedi előadáson jól bevált *Abonyi* Tivadar rendezői ötlete alapján mintegy hangsúlyos magyarázatként beállított pantomim Ördögöt *Klemperer* mellőzni óhajtott. Igaz, hogy ezt a kettős — tehát éneklő és külön ugrabugráló — diabólikus figurát nem Gogolj írta de ez a lényegét nem érintő, viszont színpadtechnikailag kitűnő ötlet nagyban emelte a szegedi előadás üdítő könnyedségét és sikerét. A zenei anyag kezelése, hangsúlyok, zenekari színek, dallammintázás és az egész művet szívárványként átkötő művészi vonal *Klemperer* ismert nagy kvalitásait idézte.

Abonyi Tivadar rendezői munkája alapos tudásra és gondos tanulmányokra vall. A speciális maszkokkal a moszkvai Nagy Színház típusait vették mintául. A magánszereplők és kórusok ke-

resetlen és reális mozgása egyik sikertényezője az előadásnak. Az énekszöveg érthetőbbé tételére azonban sokkal nagyobb gondot kellene fordítani.

Varga Mátyás díszletei szépek, levegősek, napfényesek.

A magánszereplők közül elsősorban *Simándy* József tetszett. Énekmodjának könnyedsége, egyszerű és megnyerő játéka, tenorjának szép fénye a fiatal művész szerencsés adottságai. Partnere, *Orosz* Júlia csengőhangú, rokonszenves Paraszja. *Turján* Vilma (Hivria) szép mezzoszopránja a mély középfekvésben biztosabb támasztékot igényel. Játéka éppen úgy, mint a pópa fiát alakító és minden szerepében kitűnő *Fekete* Pálé, sok derűs percet szerzett. Csereviket *Reményi* Sándor muzikálisan éneklé a figura vaskos humorát azonban nem érzi. A szerep különben is bassz-buffo jellegű. *Nadas* Tibor jómódságú, tömörhangú „cigány”, *Erdi* Pál pedig nagy rutinnal oldja meg a „koma” szerepét. *Plessz* László karigazgató énekkarának művészei ez alkalommal is tudásuk legjavát nyújtották.

A harmadik kép végén került sor a „Gopak” táncjelenetre, melyet *Vaszilij Vojnonen*, a moszkvai Nagy Színház Sztálin-díjas balettmestere és asszisztense, *Klavdija Armasevszkaja*, a moszkvai Nagy Színház művésznője tanítottak be. A két zeniális vendégművész koreográfiáját *Bordy* Bella, *Lakatos* Gabriella, *Erdélyi*, *Vashegyi*, *Fülöp*, *Tóth*, az Operaház balettkara és a Honvéd Táncegyüttes mutatták be. Fergeteget taptos arattak.

Az előadás után a magánszereplők és táncosok élén *Vojnonen*, *Klemperer* és *Abonyi* is többször megjelent a függöny előtt, hogy a közönség elismerő tapsait megköszönjék.

Vigh Jenő

A Lengyel-Szovjet Barátság Hónap színházi eseményei

A Lengyel-Szovjet Barátság Hónapja alkalmából 56 lengyel színház színmű-fesztivált rendezett. Ezenkívül ezer munkásszínhátszó-együttes és több mint 1.200 falusi színhátszó-együttes is résztvett a fesztiválon. A klasszikus orosz drámák közül *Puskin*, *Osztrovszkij*, *Csehov*, *Gorkij* drámái kerültek színre. A mai szovjet darabok közül *Szimonov* Orosz kérdése, *Szurov Szabad* a pálya című drámája, *Szafronov* Moszkvai jelleme, *Fagyjev* Ifjú gárdája szerepelt többek között a színházak műsorában. A munkásszínhátszók is olyan nagyjelentőségű műveket mutattak be, mint *Gorkij* Anyája, *Beck* Volokalamzski országútja és *Csehov* egyfelvonásosai. Az országos kulturális ünnepség 310 kórus, 42 zenekar és három bábjátszó egyesület munkájával vált még színesebbé. A nagyjelentőségű fesztivált egész Lengyelországban lelkes siker kísérte.